

En märklig svamplokal nära Falun

Gert Bergqvist, Falun.

Vedsvampar och ängssvampar är två kategorier svampar som hotas av den pågående förändringen av landskapet.

Ängssvamparnas miljöer hotas alltmer av det öppna landskapets förbuskning och av att man planterar skog på på den jordbruksmark som inte längre är lönsam att bruka.

Vad gäller vedsvampar så hotas deras biotoper av moderna skogs-skötselåtgärder i form av dikning, gallring och avverkning. Åtgärder som alla bidrar till förändringar av mikroklimatet för lokalen i fråga.

Många vedsvampar är specifika i sina miljökrav och kan därför sägas vara goda indikatorer på skogstyper av i många fall unik karaktär. En del arter kräver gammal orörd skog, andra kräver tillgång på grova lågor, en tredje kräver kanske speciella trädslag o.s.v. Det är därför av stor vikt att hänsyn tas så att alla dessa miljöer får finnas kvar. I regel hyser dessa områden även en intressant flora vad gäller lavar, mossor och örter.

Områden med de här kvalitétéerna finner man oftast litet på sidan om allfarvägen. De fjällnära skogarna har i väldigt liten grad tidigare varit påverkade av människohand och därför utvecklats sin särart. Den fjällnära skogen är därför idag den skog som kanske hyser de flesta av våra hotarter bland vedsvamparna.

Men man behöver inte alltid åka till fjälls för att hitta ett botaniskt intressant område. Ur vedsvampsynpunkt upptäcks alltfler lokaler i Falun-Borlängeregionen. Den jag nu tänker ordas litet om ligger strax utanför Falun efter vägen mot Borlänge (se kartsnitt).

Området utgörs av barrblandskog med ett ringa lövinslag. Den östra delen är något torrare och inslaget av tall är därför större.

Den intressanta delen är den västra, längs den grunda bäckravinen från riksvägen upp till kraftledningen.

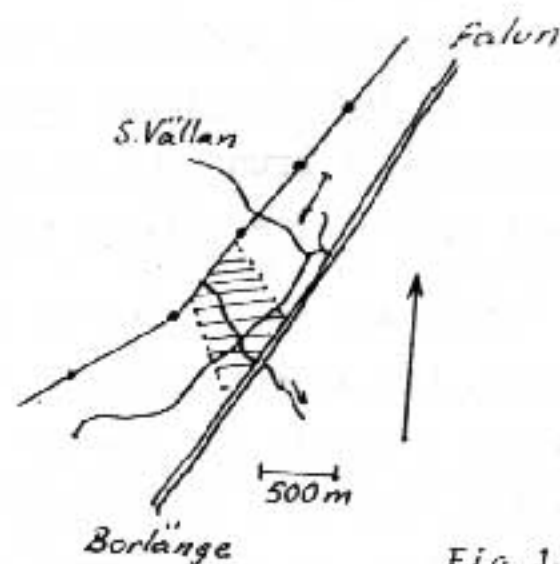

Fig. 1.

Skogen är inte speciellt iögonfallande och har högst normala stamdimensioner. Den kulturpåverkan man kan se begränsar sig till en gammal gallring uppströms grusvägen och ett dikningssystem på ömse sidor om grusvägen. Aldern på träden torde högst uppgå till ett hundratal år och tillgången på grova lågor är mycket liten. Däremot är tillgången på klenare lågor stor, framförallt i övre delen av bäckravinen.

Området hyser ett antal hotade och sällsynta ved- och marksvampar av intresse. Det mest anmärkningsvärda fyndet är nog Perenniporia subacida, som upptäcktes 1985. Det är en vit, resupinat* ticka, som växer på undersidan av framförallt gran. Fynd på tall och asp är dock också gjorda. Denna tunnporiga ticka, som kräver ganska murken ved, var som störst 250 cm lång och 10-15 mm tjock. Tyvärr börjar substratet, som är en barkklädd granlåga, bli alltför murket, så den kanske inte har så lång tid kvar. Gissningsvis är åldern redan 7-8 år. Förutom denna plats, är arten i Dalarna också funnen i Kråkbergskärret utanför Mora, även där på gran. (*Resupinat= Med hatten tryckt mot substratet.)

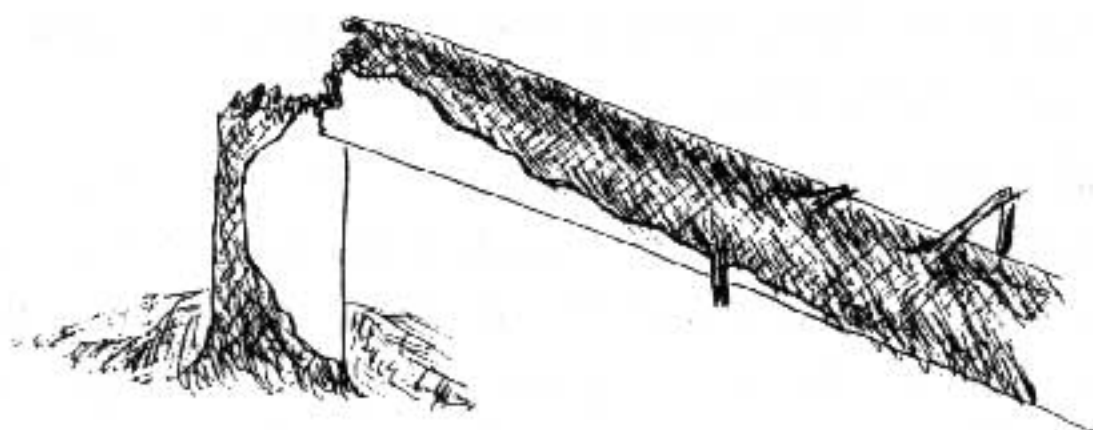

Fig. 2.
*Perenniporia
subacida.*

På barkklädda granlågor kan man också se den resupinata, mörkt chokladbruna ulltickan, *Phellinus ferrugineofuscus*. Ett vackert exemplar kan också, för ovanlighetens skull, beskådas på en lodrätt ståenda gran.

Vid rotändan på granlågor och gärna nära marken, kan man på ett par platser se stjärntagging, *Asterodon ferruginosus*. Den resupinata fruktkroppen slår i brunt och är täckt av 1-2 mm långa taggar. De kan växa samman till decimeterlånga större fruktkroppar.

En tredje art som är funnen på granbark är doftskinn, *Cystostereum murraili*. Det är ett gråvitt, småvårtigt skinn, som spricker upp mellan vårtorna i torka. Det kan bli meterlångt och har en doft som erinrar om kokos. Den är i stort sett försvunnen från södra Sverige. En gotländsk lokal lär dock finnas kvar. Utbredningen är idag annars nordlig,

från Värmland-Dalarna och norrut. Uppgifter om att den kräver grova granlågor stämmer nog inte helt. Några dalafynd har gjorts på klenare dimensioner.

Nämnas kan också blodticka, *Caloporus taxicola*, på tall; kötticka, *Tyromyces mollis*, på gran; och glasticka, *Antrodiella semisupina*, på björk.

På marken har gjorts fynd av svartvit taggsvamp, *Phellodon melaleucus*; skarp dropptaggsvamp, *Hydnellum peckii*; skäggvaxing, *Hygrocybe inocybiformis* och gul taggticka, *Sistotrema confluens*.

NÅGRA INDIKATORARTER ATT HÅLLA UTKIK EFTER:

Artnamn	Hotkat.	Utbredning	Substrat	Karaktärer
Doftskinn (<i>Cystostereum murrainii</i>)	4	nordlig	gran	gråvit, vårtig, kokosdoftande.
Rosenticka (<i>Fomitopsis</i> el. <i>Phellinus rosea</i>)	4	nordlig	gran	porer/fnöske rosenröda.
Ullticka (<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>)	4	nordlig	gran	chokladbruna porer, rostbrun ullig kant.
Gränsticka (<i>Phellinus nigrolimitatus</i>)	4	nordlig	gran	svart gränslinje mellan fnöskskikten, hålröta.
Rynkskinn (<i>Phlebia centrifuga</i>)	3	nordlig	gran	vit-gräddfärgad, rynkig, vårtig, vaxartad.
Kandelaberfingersvamp (<i>Artomyces pyxidata</i>)	4		asp	smutsvit, ljusstake-liknande.
<i>Perenniporia subacida</i>	1	nordlig?	gran	stor, tunnporig, gulnar i torka.

Hotkategorier: 1= Akut hotad 2= Sårbar 3= Sällsynt 4= Hänsynskrävande

Uppgifter om fynd av dessa arter mottages tacksamt av författaren.
Gert Bergqvist, Margaretas väg 12, 791 61 Falun.